

УДК 821.133.1:82-31(Бріцці)

КУШНІР Ірина – кандидат філологічних наук, доцент кафедри світової літератури, Львівський національний університет імені Івана Франка, вул. Університетська, 1, Львів, 75000, Україна (iryna.kushnir@lnu.edu.ua)

ORCID: <https://orcid.org/0000-0001-5812-2543>

Researcher ID: OXB-7482-2025

DOI: <https://doi.org/10.24919/2522-4565.2025.64.2>

Бібліографічний опис статті: Кушнір, І. (2025). Роман Е. Бріцці «Джек Фрушанте покинув групу» як відповідь на питання особистісного вибору підлітка Алекса. *Проблеми гуманітарних наук: збірник наукових праць Дрогобицького державного педагогічного університету імені Івана Франка. Серія «Філологія»*, 64, 15–23, doi: <https://doi.org/10.24919/2522-4565.2025.64.2>

РОМАН Е. БРІЦЦІ «ДЖЕК ФРУШАНТЕ ПОКИНУВ ГРУПУ» ЯК ВІДПОВІДЬ НА ПИТАННЯ ОСОБИСТІСНОГО ВИБОРУ ПІДЛІТКА АЛЕКСА

Анотація. Роман Енріко Бріцці «Джек Фрушанте покинув групу» (1994) належить до відомих творів сучасної італійської прози про юнацтво, адже охоплює важливі проблеми підлітковості (кохання, дружба, смерть, складні стосунки із батьками та пошук себе). Водночас роман виходить за межі цієї проблематики, розкриваючи широкий спектр економічної, політичної та соціальної проблематики Італії 90-х ХХ ст. У центрі роману Е. Бріцці «Джек Фрушанте покинув групу» постає проблема втечі підлітка від буденності та пошук власної ідентичності, що є бунтом проти конформізму. Уперше здійснено саме літературознавчий аналіз проблематики цього роману, отож констатуємо актуальність статті. Композиційним ядром твору стає особочентричність. Е. Бріцці показує однозначний вибір підлітка на прикладі Алекса: покинути «групу», щоб бути собою. Проблема відчуження та самовизначення зближує Алекса зі знайомими образами літературних бунтарів: Голденом Колфілдом та Джонатаном Лівінгстоном Чайкою. Образ Мартіно визначений як альтернативний вибір «виходу із групи» через смерть. Його самогубство стає поштовхом для Алекса до усвідомлення цінності життя. Музика 90-х ХХ ст. є метафорою підліткового бунту. Відзначено символічність назви роману: Джек Фрушанте стає alter ego головного персонажа, і від початку роману автор спрямовує читача до розгадування сутності Алекса-Джека Фрушанте. На жаль, родина не є джерелом цінностей, а радше сукупністю людей, що живуть разом, будучи емоційно та інтелектуально роз'єднаними. Кохання та розлука з Айді стають каталізатором самовизначення Алекса. Ковдра з жирафою визначена як атрибут радості й безпеки. Використання прийому з двома нараторами (письменником і Алексом) забезпечує багатопланове розкриття образу персонажа Алекса. Доведено, що головний персонаж роману Е. Бріцці «Джек Фрушанте покинув групу» проходить складний шлях становлення: випробування коханням і смертю навчають його відповідальності й здатності до самопожертви, а доланням власних страхів і слабкості він здобуває право на життя та любов.

Ключові слова: підліток, екзистенційний вибір, особистість, італійська література, література для юнацтва, роман.

KUSHNIR Iryna – Candidate of Philological Sciences, Associate Professor at the Department of World Literature, Ivan Franko National University of Lviv, 1, Universytetska str., Lviv, 75000, Ukraine (iryna.kushnir@lnu.edu.ua)

ORCID: <https://orcid.org/0000-0001-5812-2543>

Researcher ID: OXB-7482-2025

DOI: <https://doi.org/10.24919/2522-4565.2025.64.2>

To cite this article: Kushnir, I. (2025). Roman E. Brizzi «Dzhek Frushante pokynuv hrupu» yak vidpovid' na pytannya osobystisnoho vyboru pidlitka Aleksa [E. Brizzi's novel «Jack Frusciante has left the Band» as an answer to the question of personal choice faced by teenager Alex]. *Problemy humanitarnykh nauk: zbirnyk naukovykh prats Drohobytskoho derzhavnoho pedahohichnoho universytetu imeni Ivana Franka. Seriiia «Filolohiia» – Problems of Humanities. “Philology” Series: a collection of scientific articles of the Drohobych Ivan Franko State Pedagogical University*, 64, 15–23. doi: <https://doi.org/10.24919/2522-4565.2025.64.2> [in Ukrainian].

E. BRIZZI'S NOVEL «JACK FRUSCIANTE HAS LEFT THE BAND» AS AN ANSWER TO THE QUESTION OF PERSONAL CHOICE FACED BY TEENAGER ALEX

Summary. *Enrico Brizzi's novel «Jack Frusciante has left the Band» (1994) is one of the most famous works of contemporary Italian prose about youth, as it covers important issues of adolescence (love, friendship, death, difficult relationships with parents and the search for oneself). At the same time, the novel goes beyond, revealing a wide range of economic, political and social problems in Italy in the 1990s. At the heart of E. Brizzi's novel is the problem of a teenager's escape from everyday life and the search for his own identity, which is a rebellion against conformism. The compositional core of the work is self-centredness. E. Brizzi shows the teenager's unambiguous choice using Alex as an example: to leave the 'group' to be himself. The issues of alienation and self-determination bring Alex closer to well-known literary rebels: Holden Caulfield and Jonathan Livingston Seagull. Martino's image appears as an alternative to 'leaving the group' through death. His suicide prompts Alex to realise the value of life. The music of the 1990s serves as a metaphor for teenage rebellion. The symbolism of the novel's title is noteworthy: Jack Frusciante becomes the alter ego of the main character, and from the beginning of the novel, he directs the reader to unravel the essence of Alex-Jack Frusciante. Unfortunately, the family is not a source of values, but rather a group of people living together, emotionally and intellectually disconnected. Love and separation from Aidi become the catalyst for Alex's self-determination. The giraffe blanket is defined as an attribute of joy and security. The use of two narrators (the writer and Alex) provides a multifaceted portrayal of Alex's character. It has been proved that the main character of E. Brizzi's novel «Jack Frusciante has left the Band» undergoes a difficult journey of self-discovery: trials of love and death teach him responsibility and self-sacrifice, and by overcoming his fears and weaknesses, he earns the right to life and love.*

Key words: *teenager, existential choice, personality, Italian literature, literature for young adults, novel.*

Постановка проблеми. Роман Енріко Бріцці «Джек Фрушанте покинув групу» (1994) є одним із репрезентативних творів сучасної італійської прози про підлітків, оскільки охоплює коло важливих проблем підлітковості (кохання, дружба, смерть, проблеми з батьками та пошук себе), що змотивувало нас до його дослідження. Спробуємо проаналізувати цей твір крізь призму підлітковості як важливого художнього елемента, що конструює хронотоп роману, його символічні домінанти, смислові зв'язки та важливий для тлумачення сенсів цього роману. Виданий 1994 року, цей дебютний роман Енріко Бріцці став видавничим феноменом, символом італійської підліткової літератури 90-х років ХХ ст. Невипадково місцем діє стала Болонья, молодіжний центр Італії.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Науковим підґрунтям дослідження

послугувала концептуалізація домінанти радості у монографії Р. Кохан (Кохан, 2020); розвідки, присвячені термінології літератури про дитинство, наратології та метамодернізму (Л. Мацевко-Бекерська, М. Славова, Е. Огар та ін.). Відзначимо, що на сучасному етапі проза для юнацтва еволюціонує як багатогранна система, що віддзеркалює нові соціокультурні реалії, розширює тематику, оновлює жанрові форми й поглиблює психологізм і проблематику ідентичності (Т. Качак).

Актуальність розвідки полягає у відкритті для українських читачів і дослідників-літературознавців одного з важливих романів, що входять до корпусу текстів літератури для юнацтва. Уперше здійснено саме літературознавчий аналіз проблематики цього роману. Е. Бріцці став відомим завдяки своєму дебютному роману «Джек Фрушанте покинув групу», який сьогодні перекладено 24 інозем-

ними мовами, що надихнуло на створення 1996 року однойменного італійського фільму.

Мета статті – здійснити аналіз головних проблем роману та виокремити символіку назви, особливості нарації, що детермінують специфічний погляд на підлітковість як особливий період, а саме на так звану пост-підлітковість (18+) і психологічну глибину образу персонажа Алекса.

Завдання статті – проаналізувати образ головного персонажа Алекса; пояснити його позицію «виходу із групи»; розкрити символіку назви роману та роль Дж. Фрушанте; схарактеризувати пост-підлітковість як особливий період; відзначити особливості нарації в романі.

Виклад матеріалу. Роман Е. Бріцці «Джек Фрушанте покинув групу» спрямовує реципієнта на прочитання шляху пошуку і становлення самості підлітка-персонажа через випробування коханням, смертю та життям. Читач ставить собі питання: до чого тут Джек Фрушанте (американський гітарист, що працював із «Red Hot Chili Peppers», автор пісень, вокаліст, продюсер – І. К.), чому така назва роману і яким чином цей музикант дотичний до долі головного персонажа Алекса.

Особоцентричність становить композиційний центр роману Е. Бріцці «Джек Фрушанте покинув групу». Письменник зобразив становлення підлітка у критичний момент вибору життєвої позиції, коли від частини Інтро (Вступ) відомо, що його кохана дівчина поїде з Італії до Америки за навчальною програмою обміну, звідси реципієнт припускає, що читатиме про страждання підлітка в очікуванні кінця стосунків і кохання, проте він помиляється, бо роман показує широкий пласт економічної, політичної та соціальної проблематики Італії 90-х ХХ ст., виходячи за межі винятково підліткової прози.

У цьому романі важливими компонентами моделювання світу підлітковості є оповідь від двох нараторів: аудіощоденник Алекса від першої особи та голос письменника – коментатора життя Алекса, часом іронічно-критичний, часом щемливо-співчутливий, що сприяє процесу пізнання складного процесу дорослішання та пошуку сенсу життя через вирішення проблем кохання, життя, смерті.

У вступі (Інтро) письменник характеризує рутинне життя Алекса з тими самими щоденними діями: сніданок-школа-обід-відеоігри-вулиця на велосипеді – зумисне без пунктуації: *«e il vecchio Alex si lavava i denti tre volte al giorno e andava a scuola a scaldare il banco e a scrivere preside rot-taryano di merda e rot-taryani stronzi luridi sulla porta del bagno e poi tornava a casa e mangiava in fretta spaghetti cotoletta mela, migliorava il record di tetriz e subito correva fuori di nuovo in sella alla bici e via giù a precipizio per la Saragozza avenue che si poteva rientrare il pomeriggio tardi a quel punto e persino la mutter era arcistufa di rinfacciargli che non faceva più niente, tutto il santo die e ormai l'aveva dato per perso il suo figliolo»* (Brizzi, 2016, с. 11).

Алекс – типовий підліток 90-х ХХ ст., виходець із типової італійської родини, яку письменник характеризує іронічно: *«Erano tutti in salotto, e tutti variamente sgomenti o assorti di fronte alla forzute vicente del Rocky IV; il frère de lait, risucchiato nel video, che già sognava di diventare pugile professionista, un giorno; la mutter, pericolosamente in bilico fra la visione di quel forzute vicende e la lettura delle Bologna's Cronicles su Repubblica; il Cancelliere seminghiottito dalla poltrona e inutilmente sorridente, che accompagnava gli uppercut dello Stallone nano con battutine da sistema nervoso in pezzi e imitazioni, depressive, dalla voce robotica d'Ivan Dragov. Questi poveri esseri costituivano anni luce fa, una famiglia di italiani viventi?»* (Brizzi, 2016, с. 13). У сім'ї Алекса кожен живе своїм життям, дивуючись, що вони все-таки родина: до церкви ж бо слід йти всім разом на месу.

Звідси закономірним постає той факт, що знайомство (та надалі кохання) з Аделаїдою, яку головний персонаж називає Айді, заповнює емоційну пустку в душі Алекса. Вони познайомилися, обмінюючись книгами, та й у романі спостерігаємо численні інтертекстуальні перегуки з відомими творами класичної літератури. Серед них – Маленький Принц А. де Сен-Екзюпері. Невипадково тема дружби Лиса і Маленького Принца підсилює зародження дружби, а згодом і кохання між Алексом та Айді: *«E il vecchio Alex l'immaginava seduta al tavolo di una camera che non aveva mai visto, mentre leggeva «Se vuoi*

un amico, addomesticami. <...> Mi agiterò e mi preoccuperò: scoprirò il prezzo della felicità». E lei e Alex, erano esattamente felici, anche se il vecchio si sentiva un po' angosciato quando pensava che la loro era solo una storia di diciassettenni a orologeria, col fotutto timer già puntato sulla partenzadi lei per l'America. Intanto, però si sentivano spessissimo, e quando si rivedevano erano più felici e più forti» (Brizzi, 2016, c. 23). Тема розлуки з коханою Айді вражає глибиною передачі емоційності підлітка, його страждання, відображає його справжність: «Aidi, ti giuro che sono stato veramente... diciamo a pezzi. Ero strasicuro di essere sprofondato in mezzo a tutte quelle cose tremende tipo lui è appena stato scaricato da una ragazza non ha voglia di studiare la scuola non gli dà nessuna soddisfazione. <...> Tutto è prevedibilissimo, l'ho già vissuto in cento film tutti uguali e mi sento il personaggio di un libro che non mi piace» (Brizzi, 2016, c. 71).

Читач переживає разом з Алексом усі відтінки кохання: від щастя бути разом до глибини страждання від неминучої розлуки, бо, як каже Лис, щастя починається ще до моменту зустрічі з коханою: «Come dice la volpe al piccolo principe, quando mancherà un'ora al nostro appuntamento, io comincerò a essere felice e sempre più impaziente» (Brizzi, 2016, c. 72).

Час разом з Айді проведений у бесідах про Колфілда Дж. Селінджера. Цей персонаж увиразнює образ Алекса, що теж перебуває в процесі пошуку відповіді на питання про «його» качок. «Nelle sere più paranoiche si buttavano a capofitto sul loro rapporto, su come era diverso il loro rapporto, sia dall'amicizia sia da qualunque altro sentimento o cosa per cui erano già state trovate delle parole... Nelle sere più luminose, invece, si volevano bene, come in certi romanzi straordinari, e parlavano dei Caulfield e della vecchia Jane, ed erano raggianti solo stringendosi la mano» (Brizzi, 2016, c. 76).

Тему дружби розкрито і через стосунки Алекса й Мартіно, самотнього підлітка, що не в змозі подолати наркозалежність та ізоляваність від сім'ї. Алекса й Мартіно зближує відстороненість від однокласників-конформістів: «Alex ammirava Martino per il tono che aveva lui di parlare distaccato e il modo di agire distac-

cato. Per il resto Martino non leggeva, non scriveva, non si era messo con un suo vecchio flirt, non suonava, non faceva sport ed era il classico fighetto che conosceva tutto il mondo: avrebbe dovuto odiarlo, un tipo così. Invece il vecchio Alex aveva voluto subito esserli, amico» (Brizzi, 2016, c. 29). Алекс захоплюється ним як особистістю, що самотійно робить вибір у житті: «Gran personaggio, Martino. Ha dato per persi alcuni lati della vita e ne ha seguiti altri che piacessero a lui, anche se il fatto che abbia lasciato perdere lo studio e lo sport per dedicarsi a tempo pieno alle ragazze, al cinema e ai viaggi all'estero mi mette addosso un po' di disagio, ma devo saperne di più. Capire meglio. Martino è pieno di atteggiamenti interessanti. Solo che mi sta facendo venire un sacco di complessi. Mi sento una specie di sfigato, senza scampo confronto a lui» (Brizzi, 2016, c. 34). У прощальному листі Мартіно пояснює, що самогубство стає його своєрідним «виходом із групи»: «Mi fa troppo schifo vivere così e ci sono troppo dentro per cambiare» (Brizzi, 2016, c. 95); «Ho pensato e pensato al vecchio mio e le mie conclusioni sono queste: se sei un barbone, un drogato, un immigrato, un albano sei fottuto. Ti isolano, sei fuori dal gruppo, poi il gruppo ti lascia più o meno in pace e in disparte all'inizio, fino a quando non ne fai una troppo grossa, e allora finisci in galera. Se invece sei una persona normale, rispettabile, se sei nel gruppo, bene o male, lavori per il gruppo. E questo non vuol dire necessariamente essere onesti. Anzi. I capi del gruppo sono tipo gli amici dei miei, gran stronzi pieni di soldi che cercano di controllare la gente. Con i partiti, con la censura, con i gruppi economici. Ne sai a pacchi di queste cose, tu, che sei una specie di inkazzato sociale. Il gruppo è tutta la merda che ci danno da mangiare, giusto. Ecco, io credo che se ne esca, o, essendo intelligentissimi, spiritualmente liberi, come i monaci buddhisti o i grandi filosofi e allora ci si innalza. Oppure prendendo il sacco a pelo e andando a vivere alla stazione o nei campi normali, e allora ci si abbassa. A me la prima soluzione non mi va. Troppo dura. E poi l'unica cosa intellettuale che faccio è guardare dei film. La seconda non mi va perché a fare i barboni ci si ammala quasi subito e si diventa pieni di croste e malati e bruttissimi. C'è pure un terzo modo, alla fine: un salto fuori dal cerchio che ci hanno disegnato intorno» (Brizzi, 2016, c. 96), тобто його

символічним бунтом проти суспільства. «*Se penso, al di là di tutto, che adesso quel ragazzo non esiste più... Mi sento come un pozzo dentro il petto, come un buco nero che potrebbe risucchiare tutto. Potrebbe succedere, anzi, prima o poi succederà con tutti, con la mia famiglia... e via un pezzo della mia vita*» (Brizzi, 2016, с. 99). Так письменник дає шанс своєму головному персонажеві Алексові жити-далі-попри-все, звільнивши його від такого екзистенційного вибору. Після смерті Мартіно сенсом життя Алекса стає кохання. Емоційним піком-протестом проти від'їзду Айді стає графіті Айді на стіні як спроба увіковічнити їхнє кохання.

Оскільки підлітки – ще школярі, то закономірно, що Е. Бріцці торкається проблем навчання й освіти. Для Алекса вчителі не стають носіями знань; вони не зуміли зацікавити учнів, панує нудьга у чергуванні опитувань і пояснень: «*Ciascun profio aveva una sua lezione tipo, il vecchio Alex and soci ne conoscevano gli schemi a memoria: c'era il profio che prima interrogava e poi spiegava, il profio che a volte spiegava e a volte interrogava, e poi c'era la profia di italiano che aveva lavorato attorno ai Bembi e ai Castiglioni fin verso novembre, circondata dal disinteresse d'un sepolcro*» (Brizzi, 2016, с. 48). Так, Алекс констатує, що ненавидить вчителів, що тільки повчають нудними проповідями: «*Io, i professori, li odio. Basta prediche, okey? basta con le cazzo di prediche, signori. Le prediche sono abolite, finite. Stop*» (Brizzi, 2016, с. 91).

Центром життя школи стає не аудиторія, а туалет, де підлітки п'ють пиво й обговорюють новини – там цікаво: «*Parlavano anche di politica, i ragazzi del bagno. Si sentivano rossi, radicali, anarchici. Odiavano, ricambiati, gli stronzi nazisti che proliferavano nella loro scuola, figli di figli di bottegai, commercialisti, dentisti, figli di un'ignoranza italiana senza complessi. Si sentivano parte, con sfumature differenti d'una sinistra, sorridente e sincera, simpatizzavano con mondo underground dei centri sociali occupati e delle case discografiche indipendenti, e soprattutto odiavano i pinocchi di piombo delle organizzazioni di partito*» (Brizzi, 2016, с. 49). Учні обговорюють різноманітні проблеми: від політики, виборів, економічної ситуації до підліткових драм кохання й сексу. Алекс від-

чуває свою причетність до певного прошарку суспільства, бо школа і є таким мініваріантом відображення класовості суспільства, де багаті й бідні мають різні можливості: «*Ecco, per il vecchio Alex e i suoi amici anche quella era un po' guerra di classe, guerra tra chi si faceva il culo e chi aveva tutto per la fortuna di essere nato ricco*» (Brizzi, 2016, с. 50).

Алекс трактує бунт як вихід із ситуації: пропонуючи втечу не тільки з уроків, а й у широкому екзистенційному сенсі: «*«Ascolta» avevo detto poi «Senti, ti andrebbe di fare fuga? Guarda non so veramente che altro cavolo fare». L'aveva sfumato in modo terribilmente diretto. E il vecchio Rinaldi s'era pizzicato il mente*» (Brizzi, 2016, с. 50). Серед друзів-хлопців найкращий друг Алекса – Рінальді, бо він простий, щирий, не конформіст. «*Il vecchio Alex era contento di Rinaldi, e avrebbe voluto che i suoi amici fossero tutti così, che fossero trasparenti nei confronti delle loro radici di quartiere, che non avessero dimenticato i cortili in cui avevano corso da ragazzini, né i pomeriggi trascorsi a raccattare i gettoni...*» (Brizzi, 2016, с. 53).

Життя Алекса стає прикладом того, як відрізнятись від маси підлітків-конформістів, бути собою, навіть якщо іншим це не подобається: «*Interessarsi di pallone o rugby o boxe o ciclismo, indeterminati ambienti scolastici, voleva anche dire chiamarsi fuori dalla bambagia degli altri diciassettenni viziati. Voleva dire che si sapeva stare in un bar, che si sapeva parlare con un barbiere, che si sapeva tornare a casa da soli anche se era notte e la vespa era in panna e non si avevano i soldi per prendere un taxi. In due parole tardoadolescenziali, forse erano proprio questa una delle ragioni alla base del look aggressivo del vecchio Alex: differenziarsi dai diciassettenni in polo ralph lauren e boccoli biondi da arcangelo frocio*» (Brizzi, 2016, с. 54).

Звідси стан ізоляваності Алекса та його друзів-музикантів, які, проте, не вважають себе кращими за інших, вони – не учні-зомбі, от і все. «*Di sicuro, a scuola, isolato, lo sono. Isolato con mio gruppetto di amici red cattolic punk, e non ci teniamo neanche un po', a mischiarci con gli altri. La fighetteteria con la fighetteteria e il red cattolico con i red cattolico, perdio... «Ma vi credete di essere i migliori, voi altri?». No, che discorsi, per nulla affatto. Però crediamo di*

essere diversi dalla maggioranza degli studenti zombie del liceo Caimani. <...> Non pensiamo di essere i migliori, ma è sicuro che crediamo di fare la sola scelta possibile, o almeno la più coerente, fregandocene gli avvertimenti mafiosi dei professori» (Brizzi, 2016, с. 68).

Коротко стрижене волосся Алекса підкреслює його схожість із музикантом із «Red Hot Chili Peppers», бо цей гурт стає символічним уособленням ідеї виходу за загальноприйняті поведінкові межі, подолання конформізму та вияву бунту всіх проти всіх. *«Invece era forte: davanti allo specchio del bagno, ormai si va a cena, luci al neon e vzzzz-zzz-zzz, capelli cortissimi, anarchia tricologica»* (Brizzi, 2016, с. 38).

Алекс не приймає позиції залишатися осторонь політичних проблем Італії, він усвідомлює, що майбутнє країни створюють люди, прогресивна молодь зокрема: *«Insomma, bisognava costruire una nuova Italia, poiché la Prima Repubblica era fallita e intanto il vecchio Alex era tornato anarchico in attesa di unirsi alla colonna Durruti con la sua bandiera rossa e nera. L'anno seguente avrebbe avuto i diciotto anni lui e al elezioni sarebbero stati kazzi per tutti»* (Brizzi, 2016, с. 93). Символом політичного протесту стає образ вбитого судді, що теж намагався вийти з групи, не приймаючи позиції конформізму суспільства, як і Мартіно. *«Anche quel giudice assassinato era un uomo che aveva tentato di uscire dal gruppo – rifletteva, rabbioso e in gabbia, il vecchio Alex – uno a cui non andavano bene le prepotenze e l'arbitrio dei forti, uno che aveva camminato controcorrente, con l'acqua alla cintola, fino a quando non era arrivata un'onda troppo grande e che aveva trascinato via. Era uscito dal gruppo, certo. E quando per il gruppo era diventato scomodo, l'avevano fatto saltare in aria con la moglie e tutti gli uomini della scorta»* (Brizzi, 2016, с. 110). Це надалі переконує Алекса йти своїм шляхом, робити власні вибори у житті (у такий спосіб Е. Бріцці веде читача до усвідомлення правильності ідеї «виходу з групи» як життєвої позиції). Читання Р. Баха, Дж. Керуака, Дж. Селінджера увиразнює життєву позицію підлітка. Алекс мовби витає в небесах, тоді як інші підлітки-учні в зграї на землі: *«Скільки цікавого у нас попереду! Не товктись на місці поміж рибальських човнів – а знати, нащо ти*

живеш у цім світі! Ми подолаємо свою неміч, ми станемо іншими – сильними, розумними! Ми будемо вільні! Ми навчимося літати!» (Бах, 2007, с. 34), – такий інтертекстуальний посил вносить Е. Бріцці в образ Алекса: *«Gli veniva abbastanza voglia di volare, per dirla tutta»* (Brizzi, 2016, с. 144). Письменники-пілоти Р. Бах та А. де Сен-Екзюпері, якими він захоплюється, підсилюють ідею життєвого польоту Алекса. Айді стає для Алекса прикладом життєвого вибору, він порівнює дівчину з Джонатаном Лівінгстоном Чайкою, вона справжня, як і її життєвий вибір: *«Per me sei più di una persona, più di un'amica, più di una ragazza, sei quasi un'idea come Jonathan Livingston»* (Brizzi, 2016, с. 149).

Алекс своїми життєвими виборами заперечує наперед прописане майбутнє підлітка-конформіста: освіта-одруження-вчителювання – і нудьга, нудьга, нудьга. Жити так, як від нього очікує родина й суспільство, неприйнятне для Алекса, він бунтує, символічно «виходить із групи», його вибір – бути собою. *«Il peggio è che io farò precisamente, tutte queste cose, tutto quello che si aspettano da me, un gesto dopo l'altro. In fila per vivere anche nelle loro scenette squallide o banali o tragiche o poi riderne da solo. Ma farò tutto quel che vogliono perché è l'unico modo che ho di sentirmi vivo e fare sempre delle cavole di recite»* (Brizzi, 2016, с. 113).

Так поступово читач підходить до розгадки символічності назви роману й образу Джека Фрушанте, що стає alter ego Алекса: *«Il nostro roccioso aveva letto su Vox che anche Jack Frusciante era uscito dal gruppo, adesso. Jack Frusciante era stato il nuovo chitarrista della band, per un paio d'anni. Era un tipo magro, muscoloso, sul metro e settanta. Vale a dire un autentico tappo, in confronto ai compagni, alias dei classici armadi della spiaggia californiana. Comunque, aveva acconciature memorabili, lui, taglio a caschetto primi Beatles o testa rasata con un gran ciuffo fin sugli occhi, perennemente in braghe scade e scarpe da playground. Era sempre rimasto un po' in ombra rispetto agli altri del complesso, poiché il palco dei Red Hot veniva monopolizzato da Anthony, il vocalist <...> Non era esattamente un chitarrista di grande talento, il vecchio Frusciante, però faceva quel che doveva fare»* (Brizzi, 2016, с. 122–123). Доля

Дж. Фрушанте – це вибір бути собою, не стати номер два в групі, подолати наркозалежність і творити далі. Ця відома особистість увиразнює позицію головного персонажа Алекса. Так само і назва роману позиціонує символічний вихід із конформізму, пошук і прийняття своєї самості.

Інтертекстуальна алюзія на перфекціонізм із роману О. Вальда «Портрет Доріана Грея» не спрацює у випадку з Алексом, він – не перфекціоніст. «*Il punto è che il patto col diavolo non me lo lasciano fare, le pratiche di Dorian Gray sono semplicemente inaffrontabili, mi sento troppo abbozzato, troppo imperfetto...*» (Brizzi, 2016, с. 123).

Одружитися з багатою жінкою, купити машину – не в цьому сенс життя для Алекса. У фінальному монолозі персонаж пояснює, що головний вибір – зробити себе, жити тим, що наповнює буття сенсом. «*Ma perché questa depressione senza fine? Sposare una donna ricca per avere molti soldi da spendere lo farebbero tutti, e troppo stupido; idem comprarsi una bella macchina per attirare le ragazze o stare con una ragazza per farci del sesso chiusi in camera. E tutta roba di ovvietà sconcertante. Comunque. Sono io disposto a mettermi coscienza e contro-coscienza sotto le suole delle scarpe e cercare solo quello che mi fa essere felice, che mi fa star bene, che mi fa ridere per sentirmi vivo sul serio?*» (Brizzi, 2016, с. 124); «*Il tutto sta nel dosare sentimento e stile, il tutto sta nel mettere insieme la rabbia estemporanea del punk e la più rigorosa impostazione jazzistica, per cominciare, la più grande rivolta di tutti i tempi*» (Brizzi, 2016, с. 124). Саме музика панк і рок здатна передати цей дух бунту, на думку Алекса.

Підлітка може найкраще зрозуміти читач-підліток, але не тільки, бо кожен поставив перед проблемою життєвого вибору: Алекс близький кожному з нас у той чи той спосіб, бо він – на початку шляху, що веде вгору, у групі й поза групою, у книзі й поза книгою – таке завершення цього екзистенційного роману: «*Non avrei paura né dall'America, né dal futuro, né dalla morte. In definitiva, sono io un pazzo? Sono io all'inizio di una strada che non va da nessuna parte? Sono io all'inizio di una strada che porta in alto? Sono io nel gruppo? Sono io fuori dal gruppo? Sono io nel libro? Sono io fuori dal libro?*» (Brizzi, 2016, с. 125).

Навіть якщо у школі навчають бути частиною групи, не виділятися: «*Questo è il mio piccolo mondo facile, liceo ginnasio Caimani di Bologna, dove compro la marenada, si controlla il mio grado d'omologazione. Questo è il pollaio in cui mi insegnano a interagire con i miei simili. A stare nel gruppo, a non alzare la testa*» (Brizzi, 2016, с. 127).

Алекс робить екзистенційний вибір жити-жити-жити: «*Quando lei se ne sarà andata, invece cosa succederà? Comincerà rivoluzione punk jazz, e io non crederò più a niente e nessuno e cercherò solo di vivere vivere vivere, la cosa più grande che mi ha insegnato Aidi, anche se lei la prende in modo diverso...*» (Brizzi, 2016, с. 141); «*E va bene che non bisogna dipendere da nessuno nella propria cazzo di vita, ma io mica dipendo. Io vivo anche da solo, senza dipendere da nessuno, come ho fatto fino a quattro mesi fa, col pilota automatico*» (Brizzi, 2016, с. 142); «*Posso sopravvivere col pilota automatico, ma vivere è un'altra cosa*» (Brizzi, 2016, с. 142). Між вибором: життя на автопілоті, без усвідомлення наслідків й відповідальності, Алекс вибирає складніший варіант – це так зване «ручне керування» (важлива алюзія на вільний політ!). Символ захисту від світу – ковдра з жирафою, у яку загорнула мама Алекса в пологовому будинку, тепер захищатиме Аїді від холоду та світу в Пенсильванії. Сам Алекс уже готовий жити у світі без символічної захисної ковдри.

Висновки. Головною проблемою роману Енріко Бріцці «Джек Фрушанте покинув групу» визначено втечу підлітка від буденності, пошук себе та бунт проти конформізму. Е. Бріцці на прикладі Алекса демонструє, що вибір безальтернативний: покинути «групу», щоб бути собою. Роман порушує важливі питання свободи вибору, кохання, дружби, смерті, сім'ї. Відзначено значущість інтертекстуальних перегуків із творами А. де Сен-Екзюпері («Маленький Принц»), Дж. Селінджера («Над прірвою у житті»), Р. Баха («Чайка Джонатан Лівінгстон»), Дж. Керуака («На дорозі»), О. Вальда («Портрет Доріана Грея»). Проблематика відчуження та самовизначення зближує Алекса зі знайомими образами літературних бунтарів: Колфілдом та Джонатаном Лівінгстоном. Головний персонаж Алекс вибирає свободу

на власних умовах (політ на ручному керуванні, а не автопілот), роман не закріплюваний виключно на проблемі кохання (від початку тексту розділ «Інтро» подає читачеві розв'язку), письменник дає можливість персонажам висловити власну думку щодо політичних, соціальних, економічних проблем Італії ХХ ст. Роман, підсумовуючи, є художнім вираженням кризи ідентичності молоді Італії 90-х. Досліджений процес відчуження Алекса позитивний для формування його самості. Відзначено символічність назви роману, де Джек Фрушанте стає alter ego головного персонажа і від самого початку спрямовує читача на розгадування сутності персонажа Алекса-Фрушанте. «Вихід із групи» як відкидання позиції конформізму й утеча до себе визначені основними лейтмотивами роману, що підсилені музичними та літературними алюзіями. Музика 90-х рр. ХХ ст. постає метафорою бунту: твір наповнений численними інтермедіальними музичними перегуками, головний персонаж Алекс слухає музику, грає й живе в музиці. Проблематика підлітковості, отже, зазвучала в романі сильно, голосно, переконливо. Відзначимо образ Мартіно як репрезентанта іншого способу «виходу з групи»: своїм самогубством він дає шанс Алексу усві-

домити цінність життя. На жаль, родина не позиціонована в романі як джерело цінностей; це сукупність емоційно й інтелектуально роз'єднаних людей, що лиш проживають під спільним дахом. Тож головною мотивацією до життя стає короткий час кохання з Айді перед її від'їздом. Каталізатором для самовизначення Алекса стає розлука з Айді. Ковдра із жирафою визначена як атрибут радості й безпеки, а передача ковдри Айді – як символ життєвого вибору Алекса не ховатися й «вийти із групи». Головний персонаж роману Е. Бріцці «Джек Фрушанте покинув групу» проходить складний шлях становлення та самопізнання: випробування коханням і смертю навчають його відповідальності й здатності на самопожертву заради ближнього. Подолавши власні страхи й слабкості, він здобуває право на життя та любов. Відзначено, що обидва наратори (письменник і Алекс) сприяють всебічному розкриттю образу Алекса.

Роман Е. Бріцці «Джек Фрушанте покинув групу» характеризує ще одна важлива ознака – музичний супровід всіх перипетій у долі Алекса, що є підставою для окремого дослідження ролі музики в тексті. Роман зацікавить також дослідників стилістики та лексикології мовним багатством тексту.

ЛІТЕРАТУРА

- Бах Р.** Чайка Джонатан Лівінгстон. Харків : Фоліо, 2007. 127 с.
- Кохан Р. А.** «Як воно : отримати в подарунок увесь світ?» Поетологічне розгадування РАДІСНОЇ головоломки : монографія. Одеса : «Гельветика», 2020. 320 с.
- Качак Т.** Тенденції розвитку української прози для дітей та юнацтва початку ХХІ ст. : монографія. Київ : Академвидав, 2018. 352 с.
- Огар Е.** Дитяча книга : проблеми видавничої підготовки. Львів : Аз-Арт. 2003. 160 с.
- Славова М.** Попелюшка літератури. Теоретичні аспекти літератури для дітей. Київ, 2002. 81 с.
- Brizzi E.** Jack Frusciante è uscito dal gruppo. Milano : Mondadori, 2016. 255 p.
- Matsevko-Bekerska L. V.** Narrator in the artistic world : the cognitive projections. *Vectors of the development of philological sciences at the modern stage : collective monograph* / Andreichuk N., Babelyuk O., Bialyk V., Ivanchenko M., etc. Lviv-Torun : Liha-Pres, 2019. P. 134–156.

REFERENCES

- Bach, R.** (2007). *Chayka Dzhonatan Livinhston [Jonathan Livingston Seagull]*. Kharkiv: Folio [in Ukrainian].
- Brizzi, E.** (2016). *Jack Frusciante è uscito dal grupo [Jack Frusciante has left the group]*. Milano: Mondadori [in Italian].
- Kokhan, R. A.** (2020). «*Yak vono: otrymaty v podarunok uves' svit?*» *Poetolohichne rozhaduvannya RADISNOYI holovolomky: Monohrafiya. [«How does it feel to receive the whole world as a gift?» Poetic solving of a JOYFUL puzzle: a monograph]*. Odessa: «Helvetyka» [in Ukrainian].
- Kachak, T.** (2018). *Tendentsiyi rozvytku ukrayins'koyi prozy dlya ditey ta yunatstva pochatku XXI st.: monohrafiya [Trends in the development of Ukrainian prose for children and youth in the early 21st century: a monograph]*. Kyiv: Akademvydav [in Ukrainian].

- Matsevko-Bekerska, L. V.** (2019). Narrator in the artistic world: the cognitive projections. In N. Andreichuk, O. Babelyuk, V. Bialyk, M. Ivanchenko, etc, *Vectors of the development of philological sciences at the modern stage: collective monograph*, (pp. 134–156). Lviv-Torun: Liha-Pres [in English].
- Ohar, E.** (2003). *Dytyacha knyha: problemy vydavnychoyi pidhotovky*. [Children's books: issues in publishing]. Lviv: Az-Art [in Ukrainian].
- Slavova, M.** (2002). *Popelyushka literatury. Teoretychni aspekty literatury dlya ditey* [Cinderella of literature. Theoretical aspects of children's literature]. Kyiv [in Ukrainian].

Стаття надійшла до редакції 29.11.2025 р.

Прийнято до друку 22.12.2025 р.

Опубліковано: 26.12.2025 р.